

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ПРОГРАМА

**вступних екзаменів до аспірантури
зі спеціальності 051– Економіка**

Програма підготовлена:
Викладачами кафедри
публічного управління та
адміністрування і міжнародної
економіки під керівництвом
професора кафедри
публічного управління та
адміністрування і міжнародної
економіки Гончаренко І.В.
Розглянуто і схвалено вченою
радою факультету
менеджменту
протокол №11 від 9 червня
2016 р.

Миколаїв - 2016

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У концепцію фахового вступного випробування для здобувачів третього освітнього рівня, які вступають до Миколаївського національного аграрного університету за освітньо-науковою програмою "Економіка", покладено систему компетенцій, що визначено в освітньо-кваліфікаційній характеристиці та відповідні блоки змістових модулів, що складають нормативну частину змісту освітньо-професійної програми підготовки фахівців.

Нормативною формою фахового вступного випробування у Миколаївському національному аграрному університеті є екзамен.

Інформаційною базою, на підставі якої формуються засоби об'єктивного контролю рівня освітньо-професійної підготовки є система компетенцій, що визначена ОКХ, та відповідні блоки змістовних модулів, що складають нормативну частину змісту освітньо-професійної програми підготовки фахівців.

Технологія конструювання стандартизованих засобів об'єктивного контролю рівня професійної підготовки здобувачів третього освітнього рівня базується на використанні технологій стандартизованого контролю.

Вступне фахове випробування є засобом об'єктивного контролю якості вищої освіти підготовки Миколаївського національного аграрного університету освітнього ступеня «Магістр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»).

Рівень фахової підготовки встановлюється опосередковано за допомогою різних за формою завдань і складається з теоретичної частини.

Фахове вступне випробування передбачає:

- вміння систематизувати теоретичні і практичні навички, отримані здобувачем вищої освіти за весь період навчання за спеціальністю 051– Економіка;
- вільно володіти методиками теоретичного дослідження при розв'язанні конкретних задач з різних предметних областей;

- вміння працювати на рівні сучасних інформаційних технологій;
- підготовленість здобувана вищої освіти для самостійного аналізу та викладу матеріалу, вміння захищати свої знання перед екзаменаційною комісією;

- вміння аналізувати, досліджувати проблему (задачу) за допомогою нових методів, будувати математичну модель, синтезувати та узагальнювати накопичений в процесі аналізу матеріал, а також розробляти певні рекомендації.

Фахове вступне випробування проводиться як комплексна перевірка знань та умінь з дисциплін професійного напрямку.

На підставі виконання фахового вступного випробування комісія оцінює знання та вміння з дисциплін професійного напрямку і приймає рішення про прийом здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня для навчання за даною спеціальністю.

Перелік дисциплін, що входять до програми фахового вступного випробування

Дисципліни нормативної частини навчального плану:

ПНЗЕ1 Політична економія;

ПНЗЕ2 Мікроекономіка;

ПНЗЕ3 Макроекономіка;

ПП1 Економіка підприємства;

ПП8 Міжнародна економіка.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Методи економічних досліджень. Об'єктивний та суб'єктивно-психологічний підходи. Функції економічної теорії.
2. Продуктивні сили суспільства: сутність, структура, показники розвитку. Науково-технічний прогрес та науково-технічна революція.
3. Основні фактори виробництва, їх класифікація. Економічний потенціал суспільства і рівень його використання в Україні.

4. Власність в системі виробничих відносин, її типи. Приватизація та роздержавлення власності.
5. Економічні закони суспільства як регулятори виробництва. їх сутність, характер, взаємозв'язок та механізм дії. Економічні інтереси.
6. Теорії вартості: трудова, маржиналістська, неокласична.
7. Гроші: виникнення, сутність та функції. Грошовий обіг та його закони.
8. Заробітна плата як економічна категорія, її форми та системи. Взаємозв'язок між зростанням продуктивності праці та заробітної плати.
9. Витрати виробництва та прибуток, їх структура. Класична та неокласична теорії прибутку.
10. Попит і закон попиту. Фактори, що впливають на попит. Ринковий попит.
11. Пропозиція і закон пропозиції. Фактори, що впливають на пропозицію. Ринкова пропозиція.
12. Ринкова рівновага. Взаємодія попиту і пропозиції. Рента покупця і продавця.
13. Підприємництво та підприємство. Характеристика основних організаційних форм: індивідуальна фірма, колективне (кооперація, партнерство) та акціонерне товариство. Проблеми формування акціонерних товариств в Україні.
14. Аграрні відносини, їх структура та особливості функціонування. Земельна рента. Ціна землі.
15. Поняття та основні риси інфраструктури ринку.
16. Банки, їх роль та функції. Інші фінансово-кредитні установи.
17. Суть кредиту та його форми.
18. Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери.
19. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин.
20. Кругообіг капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу.
21. Основний та оборотний капітал. Знос основного капіталу. Амортизація.
22. Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва.

23. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні.
24. Трудові відносини: сутність і структура.
25. Заробітна плата: сутність, форми системи. Теорії заробітної плати.
26. Особливості підприємництва в аграрній сфері.
27. Рентні відносини і особливості валового і чистого доходу в сільському господарстві.
28. Необхідність і сутність цінового паритету. Державна підтримка сільського господарства.
29. Ринок як підсистема економічних відносин суспільства: сутність, види, характеристика ринкових структур (досконала конкуренція, монополія, олігополія, монополістична конкуренція).
30. Конкуренція, її сутність, форми і функції.
31. Господарський механізм: сутність і основні елементи.
32. Сутність ефективності виробництва. Показники ефективності роботи підприємства.
33. Фінанси, їх сутність і функції. Шляхи формування сучасної фінансової системи України.
34. Роль держави в ринковій економіці. Державно-монополістичний капіталізм. Кейнсіанський та неокласичний підходи до державного регулювання.
35. Мікроекономічний аналіз попиту та пропозиції, їх чинники.
36. Поняття виробничої функції. Короткострокова виробнича функція з одним змінним фактором. Принцип спадної віддачі.
37. Теорія витрат виробництва: зовнішні (явні) та внутрішні (неявні) витрати. Види витрат виробництва в короткостроковому періоді.
38. Соціально-економічні наслідки панування монополій. Природна монополія. Регулювання діяльності монополій.
39. Сутність інфляції, її вимірювання, види та наслідки. Зв'язок інфляції та безробіття. Антиінфляційна політика.
40. Валовий національний продукт (ВНП) та способи його визначення.

Валовий внутрішній продукт.

41. Чистий національний продукт (ЧНП). Національний дохід (НД) – виробництво, розподіл та споживання.
42. Диференціація доходів населення. Межа бідності: абсолютна і відносна. Роль держави в розподілі національного доходу.
43. Ринок праці та особливості його функціонування.
44. Безробіття, його види і наслідки. Особливості формування ринку праці в Україні.
45. Необхідність, зміст і принципи функціонування кредиту.
46. Форми та функції кредиту. Кредитна система та її структура. Кредитна система України.
47. Банківська система. Національний банк, його функції та інструменти регулювання грошового обігу.
48. Фактори, що визначають динаміку руху грошової маси. Позичковий процент.
49. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та механізм її діяльності. Курс цінних паперів.
50. Необхідність, зміст, структура та функції фінансів.
51. Фінансова система, її структура.
52. Державний бюджет і його місце у фінансовій системі.
53. Необхідність державного регулювання економіки, можливості та межі.
54. Продуктивність праці та методи її вимірювання.
55. Організація оплати праці на підприємстві. Форми оплати праці, що побудовані на основі тарифної системи.
56. Основні фонди підприємства та їх оцінка. Знос та форми відтворення основних фондів підприємства.
57. Амортизація основних фондів підприємства. Методи нарахування амортизації.
58. Оборотні засоби підприємства: сутність, склад та класифікація.
59. Собівартість продукції: поняття та класифікація.

60. Формування доходу підприємства.
61. Визначення фінансового результату діяльності підприємства.
62. Виробничий процес: його елементи та структура.
63. Витрати підприємства та їх характеристика
64. Світове господарство, його об'єктивні риси та етапи становлення.
65. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація виробництва.
66. Міжнародні економічні відносини, їх зміст та еволюція. Міжнародна торгівля та її роль в економічному розвитку.
67. Міжнародна торгівля та її роль в економічному розвитку.
68. Міжнародна міграція капіталів та її форми. Транснаціональний капітал.
69. Міжнародна міграція робочої сили, її особливості, форми, масштаби в сучасних умовах.
70. Міжнародна валютно-фінансова система, етапи її розвитку. Європейська валютна система.
71. Теорії міжнародної торгівлі: теорія абсолютної переваги, теорія порівняльної переваги, теорія Хекшера-Оліна, парадокс Леонтьєва.
72. Вигоди від зовнішньої торгівлі.
73. Типи та інструменти зовнішньоторговельної політики.
74. Тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі.
75. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі.
76. Валюта й види валютних курсів.
77. Валютний ринок і фактори обмінного курсу.
78. Сучасні тенденції розвитку міжнародної конкуренції
79. Поняття та теоретичні основи аналізу конкурентоспроможності національного господарства
80. Сутність, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції
81. Форми міжнародної економічної інтеграції: особливості та характерні риси
82. Головні причини виникнення глобальних економічних проблем.
83. Основні принципи діяльності СОТ її роль в міжнародній торгівлі.

84. Сутність та основні причини процесу міжнародного інвестування
85. Вплив прямих іноземних інвестицій на країни базування та на країни-реципієнти.
86. Дайте кількісну та якісну характеристику науково-технічного потенціалу України.
87. Назвіть основні етапи розвитку міжнародної валютної системи.
88. Проаналізуйте природні, історичні, техніко-економічні, соціально- та організаційно-економічні основи для участі України в МПП.
89. Якими вбачаються сьогодні основні напрямки зовнішньоекономічних відносин України.
90. Які переваги дає Україні географічна диверсифікованість зовнішньоекономічних відносин.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Під час оцінювання необхідно враховувати:

- характеристики відповіді здобувана третього освітнього рівня: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань: осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості загально-навчальних та дисциплінарних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);- самостійність суджень.

Ці орієнтири покладено в основу трьох рівнів позитивних навчальних досягнень здобувачів третього освітнього рівня: задовільного, доброго, відмінного.

У загально-дидактичному плані рівні визначаються за такими характеристиками:

Перший рівень - задовільний (60-66 балів - E). Відповідь абітурієнта фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Перший рівень - задовільний (67-74 балів - D). Абітурієнт відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Другий рівень - добрий (75-89 балів - B і C). Абітурієнт знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також застосовує знання в стандартних, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь абітурієнта правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує ВДасних суджень.

Третій рівень - відмінний (90-100 балів - A). Знання абітурієнта є глибокими, міцними, системними; студент вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Відповідність оцінки в балах іншим шкалам оцінювання наведена в таблиці.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90-100	відмінно	A	відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	добре	B	дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	добре (в загальному вірне виконання з

			певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	задовільно	D	задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	незадовільно	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / За ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.П. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЄ, 2011.–1008 с.
2. Башнянин Г.І. Політична економія/Г.І. Башнянин. – Київ: Ніка-Центр Ельга, 2003. – 527 с
3. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб / Д. П. Богиня, О.А.Грішнова. – К. : Знання-Прес, 2010. – 560 с.
4. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. /І.М.Бойчик.– К. : Атіка, 2012. – 543 с.
5. Буряк П. Ю. Економіка праці й соціально-економічні відносини : навч. посіб / П. Ю. Буряк, Б. А. Карпінська, М. І. Григорєва. – К. : Центр навч. л-ри, 2009. – 457с.
6. Гальчинський А.С. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / Гальчинський А.С.,Єщенко П.С., Палкін Ю.І. –2-ге вид., перер. і допов. –К.: Вища шк., 2006. –543 с.
7. Гой І.В., Смелянська Т.П. Основи підприємницької діяльності / Навчально-методичний посібник. – Хмельницький, 2012. – 245 с.
8. Господарський кодекс України. – <http://urist-ua.net>
9. Дорогунцов С.І., Гош ОН. Політична економія: науковий курс. –К.: Оріони, 2004. – 560 с

- 10.Донець Л.І., Романенко Н.Г. Основи підприємництва / Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 320 с.
11. Економічна теорія : Політекономія : [підручник] / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, К.С. Базилевич та інш.]; за ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стер. – К. : Знання-Прес, 2008. – 719 с.
- 12.Економічна теорія: Підручник //За ред. В.М. Тарасовича. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 280 с
- 13.Економіка підприємства : навч. посіб. / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання-Прес, 2011. – 651 с.
- 14.Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку /За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – К.: Інститут економічного прогнозування. Фенікс, 2003. – 1008 с.
- 15.Зіновчук В. В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу. – 2-ге вид., доп. і перероб. - К.: Логос, 2001. – 380 с
- 16.Іванух Р. А., Дусановський С. Л., Білан Є. М. Аграрна економіка і ринок. - Т.: Екон. думка, 2003. –256 с.
- 17.Карлін М. І. Правові основи підприємництва: Навч. посіб. / 2-е вид., випр. і доповн. – К.: Кондор, 2011. – 368 с.
- 18.Макроекономіка : [підручник] / [В.Д. Базилевич, К.С. Базилевича, Л.О. Баластрик]; за ред. В.Д. Базилевича. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 743 с.
- 19.Мікроекономіка : [підручник] / [В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, А.І. Ігнатюк, С.В. Слухай]; за ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 679 с.
- 20.Примак Т. О. Економіка підприємства : навч. посіб. /Т.О.Примак. – К. : Вікар, 2011. – 580 с.
- 21.Павленчик А. Теоретичні засади аграрного ринку // Економіка АПК. – 2006. – № 13. – С. 92–100.